

Raport z warsztatów - Mapa drogowa planowania kulturowego organizowanych w ramach projektu UrbCulturalPlanning

Dorota Kamrowska-Zaluska, Krzysztof Stachura, Natalia Brylowska, Hanna Obracht-Prondzyńska

Wstęp

Forma spotkania

12.02, w godzinach 10-12, na platformie ZOOM, odbył się warsztat pomorski z partnerami z województwa pomorskiego działającymi w sektorze rozwoju przestrzennego, społecznego i kultury, zorganizowany wspólnie przez , Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Instytut Kultury Miejskiej, Nadbałtyckie Centrum Kultury i Towarzystwo Urbanistów Polskich. Poświęcony był kwestiom **wdrażania planowania kulturowego w regionie**, w tym przede wszystkim dyskusji nad przygotowywanym w ramach projektu UrbCulturalPlanning **Przewodnikiem po planowaniu kulturowym**.

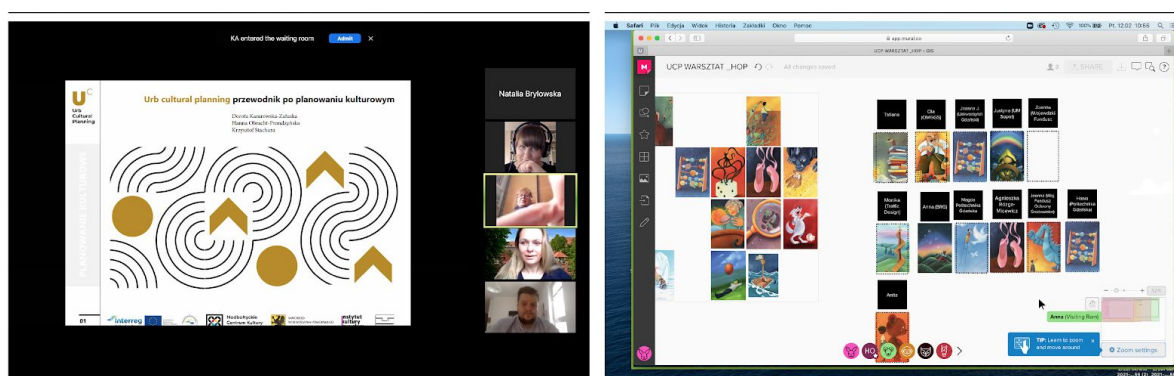
Przewodnik, w diskutowanej w trakcie spotkania formie, znajduje się pod linkiem:
[w języku polskim](#) | [w języku angielskim](#)

Uczestnicy

W warsztatach wzięły udział 93 osoby reprezentujące instytucje samorządu, kultury, planowania przestrzennego, akademii - z regionu, spoza regionu, a także z zagranicy:

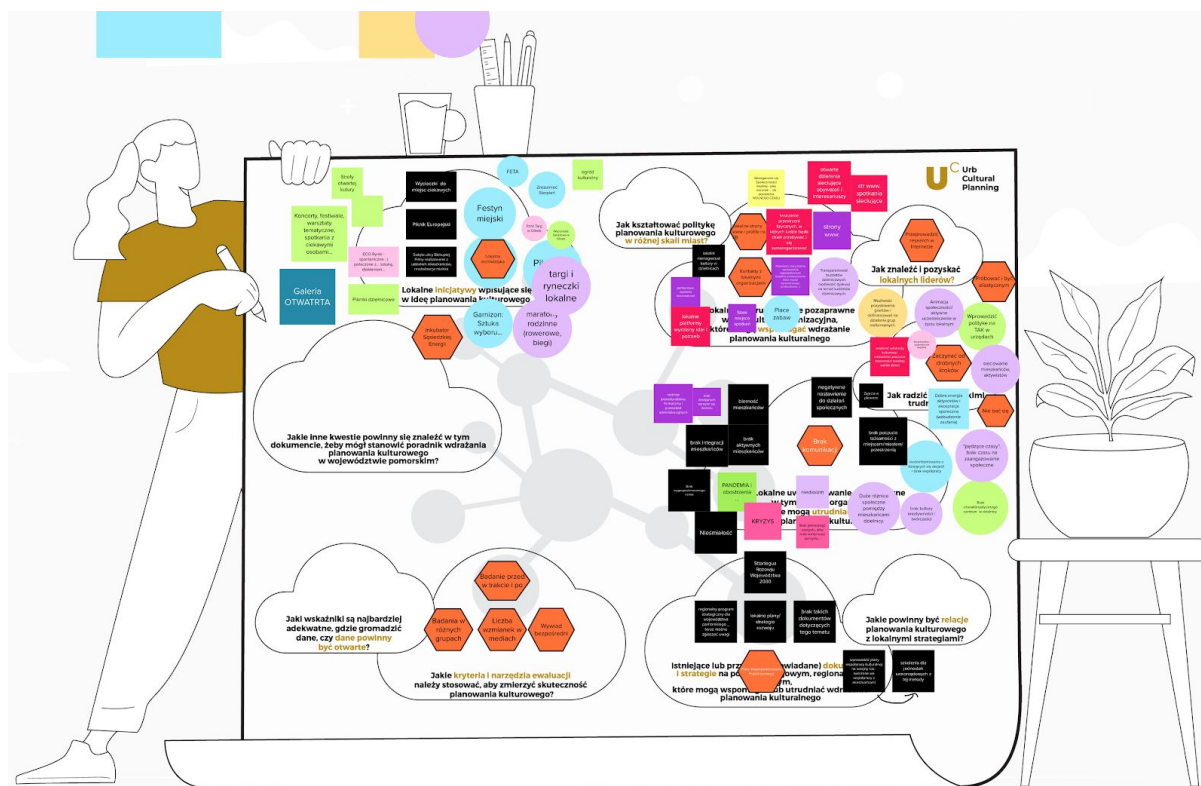
- Akademia (Politechnika Gdańska, Uniwersytet Gdański, Akademia Sztuk Pięknych, Politechnika Białostocka, Gdański Uniwersytet Medyczny, College University of London).
- Przedstawiciele samorządu:
  - poziom ponadlokalny: Urząd Marszałkowski (departamenty kultury, promocji, współpracy międzynarodowej), Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego,
  - poziom lokalny: radni gminni i miejscy, przewodniczący rad, burmistrzowie oraz zastępcy, urzędnicy.
- Instytucje kultury:
  - o charakterze ponadlokalnym (np. biblioteka wojewódzka, Europejskie Centrum Solidarności, Nadbałtyckie Centrum Kultury),
  - o charakterze lokalnym: biblioteki miejskie i gminne, miejskie i gminne ośrodki kultury/sportu/promocji.
- Stowarzyszenia:
  - o charakterze ponadlokalnym (np. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot),
  - o charakterze lokalnym, różnych obszarów działalności: integracji imigrantów, kultury, działań związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznych, rozwoju gmin i miast.
- Przedstawiciele jednostek planowania przestrzennego (np. Biuro Rozwoju Gdańska).

Uczestnicy pracowali w czterech zespołach prowadzonych przez: Dorotę Kamrowską-Załąską, Krzysztofa Stachurę, Natalię Bryłowską, Hannę Obracht-Prondzyńską.

Wnioski z warsztatów

Poniżej znajduje się synteza wniosków wynikających z dyskusji:

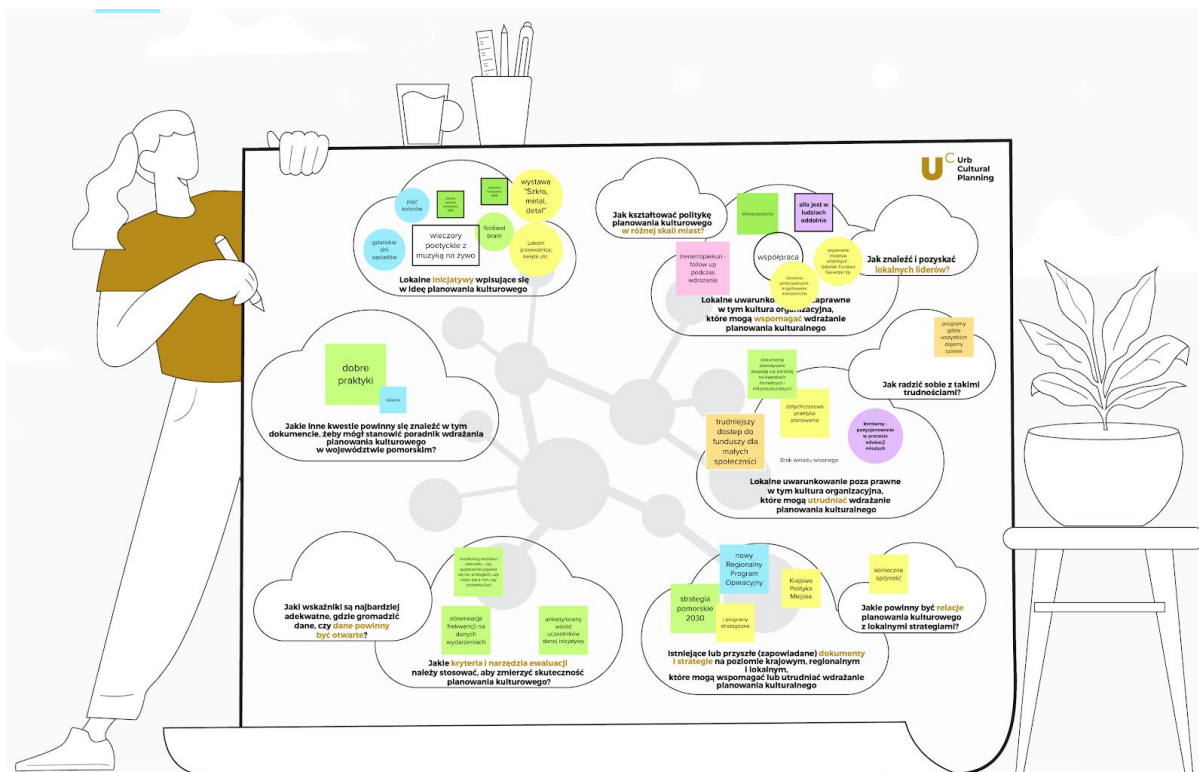

- W ramach dyskusji wokół działań wpisujących się w nurt planowania kulturowego wątkami, które się pojawiały najczęściej to: sieciowanie lokalnej społeczności, bycie razem, budowanie obywatelskiego zaangażowania, a także wątek konkretnej przestrzeni i skupiania na niej uwagi, zdobywania wiedzy na temat jej historii i mieszkańców. Np. ogród kultury to inicjatywa wykorzystywania terenów wokół domów kultury na działania w czasie pandemii – nie tylko w sytuacji zamknięcia, ale w ogóle więcej ludzi przychodzi na wydarzenia, które dzieją się plenerowo – takie osvajanie/odkrywanie miejsca.
- Przy warunkach wspierających najważniejsze wydawało się sieciowanie i kontakt z właściwymi osobami w obszarach, w których działamy, w tym dotarcie do właściwych aktywnych osób. Drugi kluczowy element to wątek przebywania w konkretnej przestrzeni, w której chcemy działać, czyli spotykanie ludzi tam gdzie oni są, rozmawianie z nimi nieformalnie o miejscu, w którym się znajdują. Trzecia to znalezienie konkretnego miejsca, które jest ważne, z którym mieszkańcy czują związek i odpowiedzialność, a najważniejsze to kształtowanie poczucia możliwości przekształcania konkretnych przestrzeni miejskich.
- Przy barierach najczęściej pojawiały się wątki braku aktywności, braku zaufania ogólnie – między aktywistami, mieszkańcami, instytucjami, administracją miejską. Wiadomo, że to długotrwały proces, dlatego trzeba zaczynać od rzeczy małych. W tym kontekście pojawił się pomysł a zmianę w komunikacji – zamiast odpowiadać NIE – można odpowiadać TAK, ale...
- Ciekawy jest też pomysł na tworzenie lokalnych planów/wizji współpracy i konkretnych projektów we współpracy z mieszkańcami – takie współplanowanie roku, bo to inspiruje do współpracy, a nie dzielenia zadań na „jednostki odpowiedzialne” np.: dom kultury ma to zrobić, to sprawa rady dzielnicy i odsyłanie ludzi z jednego miejsca w drugie – taki zaczątek był w Nowym Porcie - lokalna grupa kulturalna, która się ze sobą kontaktuje. W

mniejszych miejscowościach to mogłyby być domy kultury i wydziały kultury lub np. organizacje pozarządowe w skali Gdańska, np. panel obywatelski, możliwość dołączenia do rady kultury itp. Wymagałoby to jednak zmiany klimatu zarządzania kulturą w mieście, która w tej chwili ma zupełnie inny paradygmat.

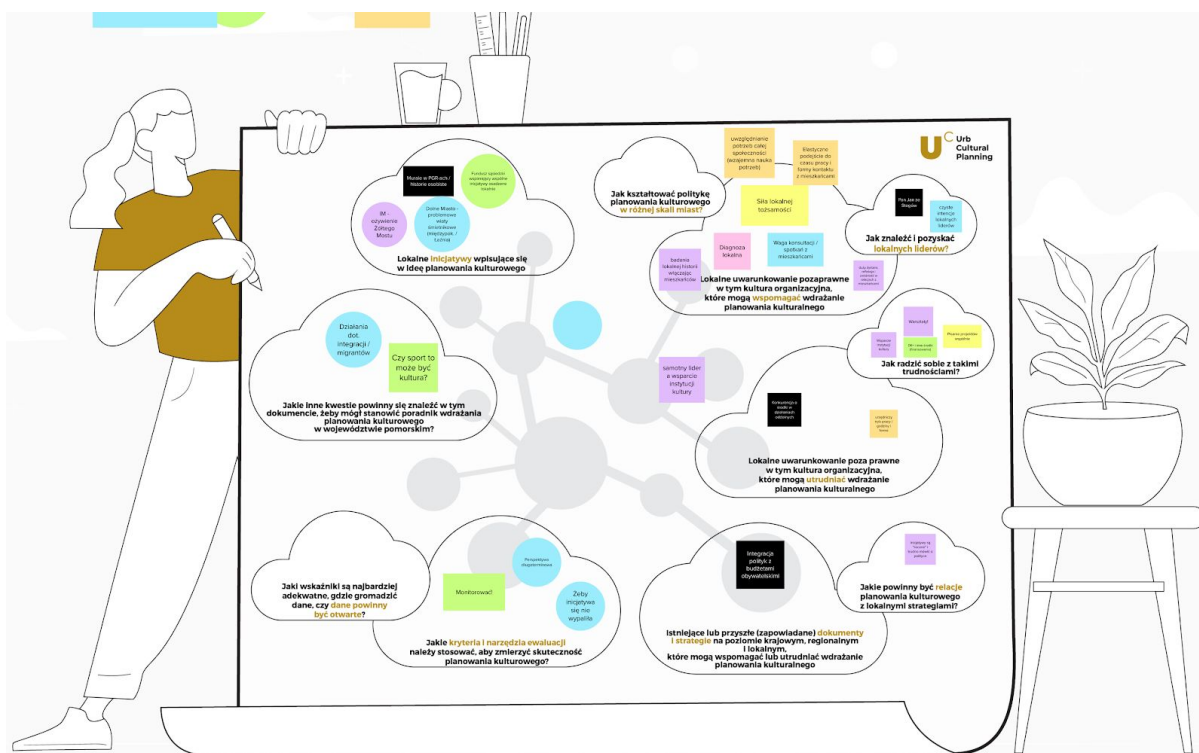
- Pojawił się pomysł na szkolenia dla samorządów i organizacji kulturalnych z planowania kulturowego, które pokazywałyby prosty schemat jak taką współpracę lokalnie podjąć.

Grupa 2

- Uczestnicy warsztatu wskazali, że w województwie pomorskim jest wiele działań wpisujących się w planowanie kulturowe. Wiele z nich odbywa się bezpośrednio w przestrzeni publicznej. Jednocześnie pandemia mocno zmieniła tę sytuację, ale część organizacji i lokalnych liderów przyniosła swoje działania do sieci.
- Jednocześnie działania te, w wielu przypadkach, są odizolowane i nie opierają się na bardziej kompleksowej strategii. Dlatego potrzebne jest wdrożenie planowania kulturowego jako metody połączenia tych działań.
- Pojawiło się pytanie o lokalne uwarunkowania pozaprawne, które mogą wspomagać wdrażanie planowania kulturowego. Uczestnicy wskazali dwa główne nurty: jeden to fundusze wspierające małe oddolne projekty i inicjatywy, a drugi to oddolne samoorganizujące się grupy lub osoby, wdrażające niskokosztowe projekty.
- Jeśli chodzi o utrudnienia do wdrażania KP uczestnicy wymienili trudniejszy dostęp do funduszy dla małych społeczności, dotychczasową praktykę planistyczną (fakt, że dokumenty planistyczne skupiają się bardziej na kwestiach formalnych i infrastrukturalnych), trudność obiektywnej oceny w konkursach kulturalnych i trudność w zdobyciu funduszy na wkład własny przez aktywistów i lokalne stowarzyszenia oraz instytucje.

- ### Grupa 3

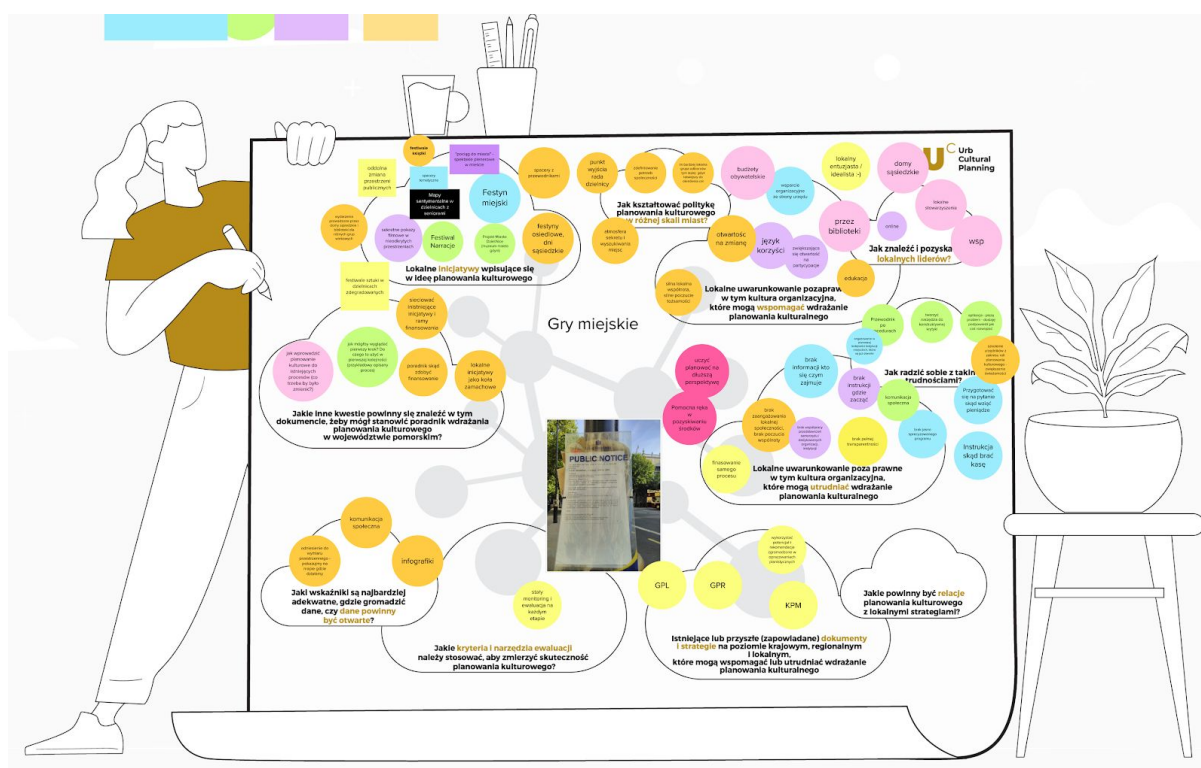

- ## Strona 5

- Innym problemem-barierą jest urzędniczy tryb pracy – godziny i forma pracy, która nie koresponduje z logiką działań w innych sektorach, dużo mniej sformalizowanych.
- Wskazano też, że ważne byłoby integrowanie istniejących polityk z budżetami obywatelskimi, czy raczej włączanie budżetów jako istotnych elementów miejskich polityk. Równolegle wskazano, że problemem jest myślenie projektowe, a projekty „roczne” utrudniają traktowanie ich jako polityki – tu zakładam, że chodzi przede wszystkim o jakiś długofalowy plan.
- Skuteczność planowania kulturowego powinna być mierzona w perspektywie długoterminowej. Ważne jest też, by poszczególne inicjatywy się nie wypalały i prowadzony był monitoring prowadzonych działań.
- Wśród innych kwestii podjęto wątek związku PK z politykami integracyjnymi i działaniami sportowymi.

Grupa 4

- W trakcie dyskusji pojawiły się odniesienia do inicjatyw już realizowanych, które mogłyby wesprzeć proces wdrażania planowania kulturowego. Wskazano przede wszystkim na proces budowania lokalnej tożsamości na podstawie tematycznych spacerów pokazujących dzielnice oczami starszych mieszkańców, organizację festynów tematycznych, gier miejskich. Ważnej roli upatruje się w domach sąsiedzkich i domach kultury, które powinny pełnić rolę katalizatorów aktywności społecznej.
- Jako głównego elementu w kształtowaniu planowania kulturowego upatruje się w wykorzystaniu języka korzyści oraz jasnej komunikacji społecznej, pokazującej jakie są spodziewane zmiany prowadzenia różnorodnych inicjatyw. Ważną rolę odgrywać mają lokalni entuzjaści, a kształtując politykę planowania kulturowego należy zaplanować sposoby angażowania, sieciowania i tworzenia przestrzeni dla ich aktywności.

- Komunikacja społeczna wskazana została jako jeden z najważniejszych punktów wdrażania planowania kulturowego. Zagadnienie to objęło kilka kluczowych wątków:
  - Bieżącego komunikowania się z mieszkańcami w jasny i przejrzysty sposób z wykorzystaniem komunikacji wizualnej oraz infografik,
  - Stworzenia stanowiska “know-how”, czyli osoby, która potrafiłaby wyjaśnić zainteresowanemu w jaki sposób przeprowadzić inicjatywę od strony proceduralnej/urzędowej.
  - Obok przewodnika po planowaniu kulturowym, powinien istnieć przewodnik po możliwych źródłach finansowania, tak by wskazać różnorodność możliwości wsparcia dla oddolnych inicjatyw, nie tylko ze źródeł miejskich/gminnych.
  - Stworzenia aplikacji/platformy, gdzie osoba zainteresowana przeprowadzeniem jakiejś zmiany w przestrzeni publicznej mogłaby zgłosić swoją potrzebę, a w odpowiedzi otrzymałaby instrukcję i podpowiedzi w jaki sposób poradzić sobie z zagadnieniem. Miejsce takie stanowiłoby tworzony w czasie rzeczywistym przewodnik po wdrażaniu zmian przestrzennych i działalności na rzecz poprawy jakości przestrzeni publicznych. Dodatkowo miejsce takie mogłoby służyć sieciowaniu aktywnie działających na rzecz swoich miejscowości, a także mogłoby gromadzić kontakty z projektantami, wskazówki odnoszące się do procedur oraz zawierać zbiór realizowanych obecnie inicjatyw.
- Komunikacja taka nie musi się odbywać tylko w świecie online, ale także miejsca takie mogłyby się pojawić w przestrzeni miast i miejscowości, tak by mieszkańcy mogli w bardziej tradycyjny sposób zadać pytanie, a odpowiedź byłaby im udzielana w formie ogłoszenia w przestrzeni publicznej.
- Ważnym elementem jest też kształtowanie świadomości możliwości etapowania działań mających przyczynić się do zmiany. W tym przypadku kluczowe są działania miejskie uczące planowania procesu w inicjatywach oddolnych. Chodzi przede wszystkim o możliwości sukcesywnego finansowania prowadzonych działań przy ograniczonych środkach. Równocześnie jest to ważne z perspektywy podtrzymywania zaangażowania mieszkańców i ich zaangażowania w zmiany w przestrzeni publicznej.
- Największej trudności we wdrażaniu kulturowym uczestnicy upatrywali w trudności w kontakcie z urzędami oraz braku znajomości procedur i braku wiedzy gdzie można szukać pomocy.
- Strategia planowania kulturowego powinna być ściśle związana z innymi dokumentami w tym przede wszystkim z polityką miejską (Krajowa Polityka Miejska) oraz dokumentami związanymi z kształtowaniem procesu rewitalizacji (np. gminne programy rewitalizacji).
- Aby skutecznie wdrażać planowanie kulturowe rekomendowane jest wykorzystanie opisu i prezentacji wizualnej, a także stowarczenia instrukcji na bazie istniejących inicjatyw, które powinny stanowić “koło zamachowe” dla całego procesu.